

NIEUWE TITELS boekenlijst Senia voor leesgroepen filosofie

Seizoen 2018-2019

De boeken staan gerubriceerd op het aantal 'uiltjes'. Zie de uitleg op pag. 10.

Een overzicht van boeken waarvoor eerder al leeswijzers verschenen zijn, vindt u op www.senia.nl, rubriek boeken, filosofie.



EEN UILTJE

Laura van Dolron - *Liefhebben*

Fi18-08, thema *Levenskunst, Liefde*, ISVW 2016, 64 p. € 13,50.



Dit boek gaat onder andere over liefde geven en liefde krijgen, en welke van de twee het moeilijkst is; over ego strelende liefde en over onvoorwaardelijke liefde; over een gebrek aan liefde, of eigenlijk een overschot aan eenzaamheid. Aan de hand van de narigheid van eenzaamheid en verlies weet Van Dolron de kern van liefde bloot te leggen.

Het is geen zelfhulpboek, Van Dolron heeft "geen enkele goede raad." Toch staat het boekje er vol van, alleen zonder het zichzelf zo te noemen. Het vertelt je nergens wat te doen, maar elke pagina is door en door leerzaam. Het boekje is zonder taboe, waardoor liefde en dood, verschrikking en pracht, verdriet en een lach elkaar niet uitsluiten, maar juist perfect samenvloeien. Deze synthese merk je op en neem je over als lezer, waardoor je het overkoepelende gevoel dat al deze concepten weet samen te brengen overneemt, namelijk liefde.

Alicja Gescinska - *De verovering van de vrijheid. Van luie mensen de dingen die voorbijgaan*

Fi18-12, thema *Politiek en samenleving*, Lemniscaat 2011, 220 p.
€ 19,95.



Gescinska biedt in *De verovering van de vrijheid* unieke inzichten op het snijvlak van Oost- en West-Europese cultuur, politiek en filosofie.

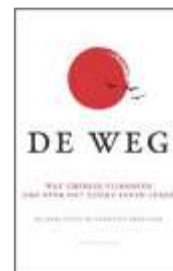
Als tijdens het schrijven de vader van Gescinska ongeneeslijk ziek wordt en komt te overlijden, neemt het boek een nog persoonlijkere en beklemmende wending. Terwijl de lichamelijke mogelijkheden van haar vader

aftakelen, openbaart zich een vrijheid die tot voor de ziekte niet meer bereikbaar leek. Het geeft op prangende wijze de gedachte weer die de rode draad vormt van het boek: dat vrijheid als passieve eigenschap niets waard is, maar pas haar betekenis krijgt als er actief iets mee gedaan wordt. Vrijheid dient veroverd te worden.

Met een bespreking van het bekende onderscheid tussen negatieve en positieve vrijheid wordt deze stelling filosofisch verweven met het persoonlijke verhaal. Ook komen onder meer de fenomenologische ethiek en het existentialisme aan bod. Gescinska benadert deze thema's altijd in een breed perspectief. De kracht van het pleidooi van Gescinska ligt er echter in, dat deze uit het leven gegrepen is.

Michael Puett - *De weg*

Fi18-01, thema *Chinese filosofie*, Ten Have, 2016, 240 p. € 20,00.



De Weg van Michael Puett is een goed beginpunt van een verkenning van de klassieke Chinese filosofie. Michael Puett geeft een duidelijke visie op wat we van de oude Chinezen kunnen leren en daarmee krijgt hij op Harvard de collegezalen vol studenten.

In *De Weg* maken we kennis met het werk van een aantal belangrijke klassieke Chinese filosofen zoals: Confucius, Mencius, Mozi, Laozi, Zhuangzi en Xunzi. Puett trekt daarbij grote lijnen en we mogen ons afvragen in hoeverre dit leidt tot te veel generalisaties. Hij slaagt er echter goed in om ons te verplaatsen in een geheel andere tijd en cultuur dan de onze, waardoor we in een gunstige positie komen om de vanzelfsprekende aannames en vooroordelen in onze eigen cultuur te ontdekken.

Marc Slors *Dat had je gedacht! Hersenen, bewustzijn en vrije wil in filosofisch perspectief* 🌳 / 🌳🌳

Fi18-26, thema Levensbeschouwing, Boom, 2012, 240 p. € 20,90.



Filosofen en hersenwetenschappers ruziën over de vraag of de vrije wil wel of niet bestaat. Kunnen de speculaties van de filosofie nu vervangen worden door de kennis die de moderne hersenwetenschap ons verschaft? Marc Slors bespreekt de belangrijkste onderzoeksresultaten van de laatste decennia. Hij laat zien dat we dankzij de hersenwetenschap steeds helderder inzien hoe vaak we onbewust handelen. Maar dat dit niets zegt over de vrije wil. Onze eigen ervaringen zijn heel goed te begrijpen in termen van de hersenwetenschap, aangevuld met een gezonde dosis filosofie. Systematisch redeneert de auteur naar een schema van hoe we handelen en hoe de functie 'ik' ontstaat. En ja, er is een conclusie: onze vrije wil is geen illusie. Het boek is helder en toegankelijk geschreven, met praktische voorbeelden.

Paul Teule - *Vrijheid voor gevorderden* 🌳

Fi18-31, thema Vrijheid, Boom, 2016, 204 p. € 20,90.



Met name in het politieke debat gaat het vaak over onze vrijheid. We moeten bijvoorbeeld de vrijheid van meningsuiting verdedigen, onze vrijheid om baas in eigen land te zijn is belangrijk en de vrije markt moet behouden worden. Paul Teule merkte als stagiaire bij D66 echter al op dat we het nooit hebben over de inhoud van de term 'vrijheid'.

Teule betoogt in *Vrijheid voor gevorderden* voor liberalisme op grond van 'positieve' vrijheid. Binnen de filosofie wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen 'positieve' vrijheid en 'negatieve' vrijheid. met negatieve vrijheid bedoelen we dan 'vrij zijn van ...' en positieve vrijheid betekent 'vrij zijn om ...'. De filosoof Isaiah Berlin heeft positieve vrijheid een slechte naam gegeven door aan te tonen dat het ideaal van positieve vrijheid misbruikt kan worden om totalitarisme te verantwoorden.

Teule geeft hier kritiek op de analyse van Berlin en laat zien wat de toegevoegde waarde is van positieve vrijheid in de Nederlandse samenleving.

TWEE UILTJES

René Ten Bos - *Dwalen in het Antropoceen* 🌳🌳

Fi18-04, thema Politiek en samenleving, Wetenschapsfilosofie, Boom, 2017, 192 p. € 20,00.



Het 'antropoceen' is de naam die al door velen gegeven wordt aan de huidige periode in de geologische geschiedenis. Een periode waarin de buitenste schil(len) van onze planeet zo sterk door mensen zijn en worden beïnvloed dat de aarde zich niet meer, zoals tot voor kort werd aangenomen, in de periode van het holoceen bevindt.

René ten Bos, in 2017 benoemd tot Denker des Vaderlands, onderzoekt in dit boek oorzaken en invloeden van deze overgang en van de problemen die ermee samengaan. Hij doet dit aan de hand van wetenschappelijke en filosofische standpunten en komt daarbij tot de conclusie dat de mens te arrogant naar oplossingen zoekt voor problemen die nog verre van duidelijk zijn. Duidelijkheid vereist veel meer denkwerk waarbij meerdere wegen/paden worden bewandeld. Er moet gedwaald worden in het antropoceen.

Lees dit boek niet als u denkt dat er een oplossing voor de milieuproblematiek wordt gegeven, wél als u er geen bezwaar tegen hebt het gevoel te krijgen dat u verweven bent met het probleem.

Maarten van Buuren - *De essentie van Spinoza* 🌳🌳

Fi18-05, thema Klassieken, ISVW 2016, 160 p. € 14,95.

Leven en werk van de Joods-Portugese filosoof Spinoza (1632-1677) staan in het teken van het streven naar zelfbeschikking. Hij probeerde zich te bevrijden van allerlei religieuze, politieke en filosofische autoriteiten, en dat heeft er bijvoorbeeld mede toe geleid dat hij in 1656 uit de Amsterdamse joodse gemeenschap is verbannen. Spinoza

ontwikkelt een levensbeschouwing waarin de overtuiging centraal staat dat mensen zich door hun denken kunnen bevrijden uit allerlei vormen van bevoogding. Hij maakt daarbij gebruik van de filosofische traditie en actualiteit van zijn tijd.



Maarten van Buuren (emeritus hoogleraar Franse taal- en letterkunde) wil met dit boek Spinoza's complexe filosofie toegankelijk maken voor een breder publiek. Aan de hand van een aantal sleuteltermen uit diens werk, zoals God, rede, deugd, passie, waarheid en vrijheid, leidt Van Buuren u in, in het denken van Spinoza. U krijgt daarmee inzicht in de persoonlijke en maatschappelijke betekenis van Spinoza, toen en nu.

Michael Dijkstra - Inleiding taoïstische wijsbegeerte 
Fi18-02, thema Oosterse filosofie, ISVW 2015, 128 p. € 14,95.

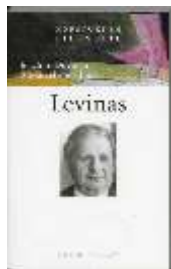


Michel Dijkstra, Woei-Lien Chong, Jan de Meijer en René Ransdorp bespreken in dit boek een aantal basisprincipes uit de taoïstische filosofie aan de hand van teksten van verschillende Taoïstische meesters.

Leven vanuit niet-doen is zo'n centraal begrip, waarbij het er niet om gaat dat er niets gebeurt. Integendeel, er kan iets gebeuren omdat er niets wordt afgedwongen. De verschillende bijdragen uit deze bundel bieden dan

ook evenzovele sleutels tot het lezen van het originele werk van de oude Chinese filosofen. Dit vraagt van de lezer een grote mate van openheid en bereidheid de eigen vooroordelen op te schorten zodat er ruimte komt voor nieuwe inzichten.

J. Duyndam - Levinas Kopstukken 



Fi18-09, thema Klassieken, Lemniscaat, 2005, 168 p. € 12,50.

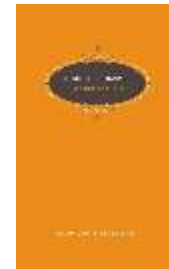
De Joodse filosoof Emmanuel Levinas (1906-1995) heeft zeer geleden onder het nazisme en de Tweede Wereldoorlog en dat heeft hem op het spoor gezet van 'het humanisme van de andere mens'. Het kwaad zit niet in de wereld, maar schuilt in ons 'gewelddadige' denken dat gericht is op begrijpen en beheersen. Levinas zoekt

naar een opening om dat denken te doorbreken. De kern van zijn humanisme is dat 'de ander' het menselijk denken en handelen moet sturen en begrenzen, de relatie tussen mij en de ander is het beginpunt van de moraal. De bronnen van dat humanisme zijn voor hem te vinden in de traditie van de westerse filosofie en die van de Joodse religie.

Joachim Duyndam (filosoof) en Marcel Poorthuis (theoloog) bieden een inleiding op leven en werk van Levinas. Zij passen zijn ideeën ook toe op de zorg, het milieu en de multiculturele samenleving.

Erasmus - Lof der Zotheid 

Fi18-10, thema Klassieken, Boom, 2017, 168 p. € 29,90.



In de Lof der Zotheid neemt Erasmus, filosoof en een van de belangrijkste humanisten van de Renaissance, alle geledingen van de Europese samenleving van zijn tijd op de hak. Hij breekt met de ernst die zo kenmerkend is voor de Middeleeuwen en bepleit een levenshouding zonder dogma's: niets is namelijk zeker in het leven, en dat ontkennen is ijdelheid en hoogmoed.

Erasmus, die zelf de kloostergelofte had afgelegd, kon dit allemaal schrijven omdat niet hij aan het woord was, maar de Zotheid.

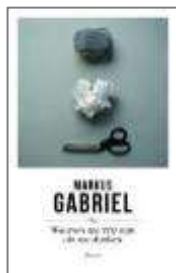
Het briljante aan het boek is dat de Zotheid niet wordt voorgesteld als een betreurenswaardige afwijking, maar als datgene wat de wereld nodig heeft. Alle emoties en hartstochten zijn manifestaties van de Zotheid en zij zorgen ervoor dat mensen doelen nastreven, roem en geld najagen, en zodoende de menselijke ontwikkeling bevorderen.

Het feit dat mensen niet wezenlijk veranderd zijn sinds dit boek geschreven werd, maakt het tot op de dag van vandaag verrassend actueel.

Markus Gabriel - Waarom we vrij zijn als we denken 

Fi18-11, thema Lichaam en geest, Boom, 2016, 304 p. € 26,00.

Gabriel onderzoekt hoe de wetenschap oude filosofische opvattingen ongeldig maakt, nu we in het brein kunnen kijken. Er is geen geest te vinden in het brein, observeren de neurowetenschappers. Maar dat



betekent niet dat we ons brein zijn, zoals sommige wetenschappers concluderen. We zijn levende wezens met een brein en juist daardoor zijn we vrij. Veel filosofen zoeken naar oplossingen binnen de natuurwetenschappen om te laten zien hoe in de natuur, die strakke wetenschappelijke wetten volgt, leven kan ontstaan en de mens bewust maakt. Maar daar kan die natuurwetenschap helemaal niets over zeggen. De geesteswetenschappen, de kunst, de religie en onze alledaagse ervaringen geven ons meer inzicht. Gabriel ontwikkelt een raamwerk voor een filosofie van de geest voor de eenentwintigste eeuw.

Joke Hermsen *Melancholie van de onrust* 🌀🌀

Fi18-13, thema *Levenskunst, Arbeiderspers, 2017, 160 p. € 9,99.*



De mens is een homo melancholicus, die weet heeft van verlies en vergankelijkheid en dit besef probeert om te buigen tot hoop en creativiteit. Als het tij echter tegenzit en onze melancholie door onrust en angst slechts naar de duistere kant van het verlies getrokken wordt, kan deze omslaan in depressiviteit. Behalve rust, liefde en aandacht hebben we ook sociale verbondenheid en een bloeiende politiek-culturele wereld nodig om onze angsten te bezweren en de melancholie 'gezond' te houden.

In dit essay onderzoekt Joke J. Hermsen met denkers als Hannah Arendt, Ernst Bloch en Lou Andreas-Salomé wanneer de mens nog over voldoende macht, daadkracht en hoop beschikt om over het verlies heen te stappen en een nieuwe verhouding tot de wereld en zichzelf te zoeken.



Iyengar - *Yoga als levenskunst* 🌀🌀

Fi18-15, thema *Oosterse Filosofie, Altamira, 2014, 336 p. € 19,95.*

Yoga leraar Iyengar deelt zijn persoonlijke ervaring hoe yoga hem als ongezond kind hielp uitgroeien tot een man met een gezond lichaam en een gezonde geest.

In een eerder boek gaf hij uitleg van de vele fysieke yoga houdingen. In dit boek gaat het over de weg naar innerlijke vrede die yoga ook mogelijk maakt. En ondertussen ontvouwt zich de vedische yoga filosofie van Patanjali, zoals beschreven in de yoga Sutra van Patanjali (rond 500 BC). Vooral yoga beoefenaars zullen een heel nieuw aspect van yoga ontdekken: de weg naar heelheid, innerlijke vrede en totale vrijheid. Het boek is goed leesbaar, maar de oosterse denkwijze kan even wennen zijn.

Ton Lathouwers - *Kloppen waar geen poort is: koan-verhalen van Linji, Hisamatsu, Sjestov en Plotinus* 🌀🌀

Fi18-17, thema *Oosterse Filosofie, Milinda Uitg., 2007, 119 p. € 14,95.*



Ton Lathouwers laat in de gekozen fragmenten zien hoe elk van de zo verschillende filosofen, zenmeesters en schrijvers die voortkomen uit totaal verschillende tijden en culturen spreken vanuit hun ervaring van innerlijke bevrijding. Zij hebben met elkaar gemeen dat hun teksten een doorkijkje geven op de rol van de "onmogelijke vraag", de muur of de impasse die ons het gevoel geeft dat de grond onder de voeten verdwijnt. In de zen-traditie worden de korte verhaaltjes, 'koans' genaamd gebruikt om de leerling te confronteren met zijn conditioneringen, om hem de kans te bieden zich daarvan los te maken. Verhalen die door de eeuwen heen ook de mens van vandaag in het hart kunnen raken.

Susan Neiman - *Afgezien van de feiten* 🌀🌀

Fi18-19, thema *Kwaad, Boom, 2014, 96 p. € 13,50.*



Wat betekenen 'goed en kwaad' in de 21^e eeuw? Deze vraag was een van de uitgangspunten bij de toekenning van de Spinozalens 2014 die toegekend werd aan Susan Neiman. Ter gelegenheid van de prijsuitreiking verscheen haar bundel van drie essays over het kwaad. In het eerste essay neemt Neiman het sociaal darwinisme op de korrel. Neiman benadrukt dat speculatie over de menselijke natuur een normatief

gereedschap is, waarbij de feiten niet de doorslag kunnen geven in de discussie. In het tweede essay betreft Neiman ons in de discussie over de banaliteit van het kwaad. De discussie kwam op gang door Hannah Arendts verslag over het proces van Eichman en het recente onderzoek van Bettina Stangneth. Het laatste essay gaat over Neimans Kantiaanse visie op het bijbelboek Job. Volgens Neiman begint de filosofie niet met Plato, maar met Job die het probleem van het kwaad stelde en God daarop aansprak.

Thich Nhat Tanh - Vorm is leegte, leegte is vorm: commentaar op de hartsoetra 🌀🌀

Fi18-20, thema Oosterse Filosofie, Milinda Uitg., 2000, 62 p. € 10,95.

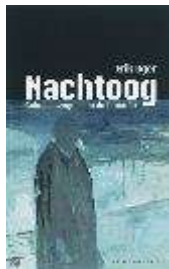


De hartsoetra, de prajnaparaamita soetra, wordt wel beschouwd als de kern van de boeddhistische leer die op vele plaatsen ter wereld dagelijks wordt geciteerd. De betekenis van de hartsoetra is een raadsel voor wie de tekst voor het eerst hoort. Thich Nhat Tanh beschouwt in dit boekje de hartsoetra als een filosofische tekst, waarin de aard van de werkelijkheid wordt onderzocht. Stap voor stap laat hij beelden

opkomen bij de lezer die hem doet ervaren hoe de soetra kan worden verstaan. Bijvoorbeeld: “Als je een dichter bent, zul je duidelijk zien dat er een wolk drijft in dit vel papier”. Het vel papier is leeg. Maar leeg waarvan?

Erik Oger - Nachtoog, Schuine wegen van de filosofie 🌀🌀

Fi18-22, thema Dwarsdenken, Klement, 2007, 380 p. € 24,99.



Het boek zorgt voor een frisse zijwind in een samenleving waarin begrippen als maakbaarheid, planning en controle ons voortdurend - maar zonder garantie op succes - in de rug duwen in onze dagelijkse jacht naar voorspoed en geluk.

Zo vertrouwd als we zijn met de idee dat waar een wil is ook een weg zal zijn, streven we vaak zaken rechtstreeks na, met het dagoog. Maar juist door de inzet van de wil kunnen we gehinderd worden in het

bereiken van ons doel, wordt ons de mogelijkheid tot controle en

beheersing ontnomen. Deze paradoxale figuur van de onbeheersbaarheid wordt door de westerse mens vaak miskend. Door de enorme ontwikkeling van wetenschap en techniek hebben we de overtuiging gekregen dat elke willekeurige gebeurtenis door ons beïnvloedt kan worden door *ze te willen*. Nachtoog wijst ons op de grenzen waaraan onze hang naar controle inherent gebonden is. Zij houdt een pleidooi voor minder controle en meer omwegen en leert ons uitwegen te zoeken door het volgen van de schuine weg.

Massimo Pigliucci - Hoe word je een Stoïcijn? Oude filosofie voor het modernere leven 🌀🌀

Fi18-23, thema Levenskunst, Ten Have, 2017, 288 p. € 22,99.



Pigliucci is bioloog en filosoof ‘onderweg naar filosofisch bewustzijn,’ zegt hij. Pigliucci voelde zich toen hij de vijftig naderde, geconfronteerd met de grote levensvragen en het besef van zijn eigen sterfelijkheid. Hij koos de Stoa voor de antwoorden. Hij verdiepte zich in de praktische filosofie van de stoïcijnen, die uitstekend past bij ons, seculiere westerlingen. De Stoa leert je te focussen op wat binnen je macht ligt om zo een zekere gelijkmoedigheid te bereiken.

De schrijver stelt dat iedere mens een levensfilosofie nodig heeft om gemoedsrust te vinden. Hij neemt Epictetus, de meest religieuze stoïcijn als zijn gids. Dat doet hij door regelmatig in dialoog te treden met Epictetus. Hij neemt het perspectief van de lezer, hij verplaatst zich in de gevoelens, gedachten en vooroordelen van zijn lezers. Hij inspireert!! Het boek eindigt met twaalf geestelijke oefeningen. Een richtlijn voor toepassing van het stoïcisme in het dagelijkse leven. Heel toegankelijk boek, erg inspirerend voor lezers met een praktische instelling.

Mirjam van Reijen - Stoïcijnse levenskunst. Evenveel geluk als wijsheid 🌀🌀

Fi18-25, thema Levenskunst, ISVW 2016, 168 p. € 17,50.

Het stoïcisme mag dan zijn ontwikkeld in de klassieke oudheid, een curiositeit uit het verleden is dit fenomeen allerminst. De denkbeelden

van onder anderen Epictetus, Seneca en Marcus Aurelius zijn al enige tijd bezig aan een opmerkelijke revival. Miriam van Reijen, docent en publicist filosofie, weet de uitgangspunten van het stoïcisme helder uiteen te zetten in dit boek.



Hierbij richt zij zich voornamelijk op de stoïcijnse analyse van emotie, die zich kenmerkt door de overtuiging dat negatieve emoties het gevolg zijn van irrationele gedachten. Niet alleen Seneca en Epictetus, maar ook Epicurus, Spinoza, Sartre en zelfs de cognitieve psychotherapie komen aan bod. Met alledaagse voorbeelden en concrete oefeningen weet Van Reijen de stoïcijnse levenskunst bovendien praktisch relevant te houden. Wil je controle krijgen over je eigen gemoedstoestand, lees en bespreek dan dit boek.

Bettina Stangneth - *Het kwade denken* 🌟🌟

Fi18-28, thema Kwaad, Atlas Contact, 2017, 240 p. € 24,99.



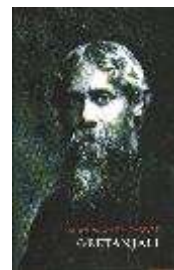
Zijn wij bang om het onderwerp 'kwaad' aan te roeren omdat het zo dicht bij ons staat? Had Kant gelijk dat we allen radicaal kwaad in ons hebben, want op elk moment van handelen kunnen we onze rede buitenspel zetten! Dat geeft ons creativiteit, maar kan zich ook tegen ons keren als we de moraal vergeten.

De nazi's zijn verdwenen, hun gedachtegoed niet. We ontkennen soms nog kennis net als de nazis. We delen de mensheid in naar ras of religie. Onze moraal wordt selectief toegepast. Bettina voert ons mee in een betoog, bouwend op Kant en Arendt, en uithalend naar de huidige vakfilosofen die vergeten dat denken moet leiden tot handelen, en moraal juist moet zijn.

De lezer wordt meegesleurd in haar vlotte betoog en vraagt zich af welk radicaal kwaad in hem/haar huist.

Rabindranath Tagore – *Geetanjali* 🌟🌟

Fi18-29, thema Oosterse Filosofie, SA Uitgeverij, 2015, 147 p. € 14,50.



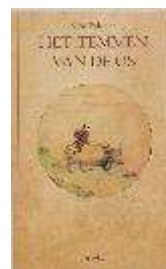
Zuivere poëzie van de Indiase filosoof/ dichter Tagore na het verlies van zijn vrouw en kind.

Gitanjali is een offerande van liederen voor de Schepper. In deze liederen weerklinken zijn diepe religieuze gevoelens en zijn liefde voor de natuur en de mensen. Het alledaagse krijgt een mystieke diepte, doordat hij het lage en gewone gebruikt om zijn zoeken naar het hoge en bijzondere uit te drukken.

Tagore won de Nobelprijs in 1913.

Nico Tydeman - *Het temmen van de os* 🌟🌟

Fi18-32, thema Oosterse filosofie, Milinda uitg. 2004, 97 p. € 14,95.

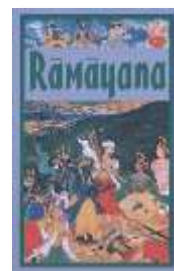


Het temmen van de os is een metafoer voor bewustwording of geestelijke ontwikkeling die gebruikt wordt in de traditie van het zenboeddhisme. De os staat symbool voor de werkelijkheid die elk moment in de mens aanwezig is. Het verhaal van het zoeken, het vangen en temmen van de os laat zien welke hindernissen men op zijn weg tegen kan komen.

Het boekje is opgebouwd uit drie lagen. De kern bestaat uit tien gedichtjes van de Chinese zenmeester Shiyao (12^e eeuw) die het verhaal van het temmen van de os vertellen. De Japanse schilder Tensho Shubun (15^e eeuw) maakte hierbij illustraties. Nico Tydeman vertaalde de verzen en schreef er een commentaar bij voor de hedendaagse mens.

Valmiki - *Ramayana* 🌟🌟

Fi18-33, thema Oosterse Fil., Milinda Uitgevers, 1992, 192 p. € 16,75.



Dit epos gaat over het leven van de koningskinderen Rama en zijn geliefde Sita. De God Vishnu en de Godin Lakshmi verschijnen als Rama en Sita op aarde om de mensheid te laten zien hoe je moet leven. Rama en Sita demonstreren waarden en deugden. Trouw, respect, eerbied, rechtvaardigheid, zorgzaamheid, goed en kwaad worden in vele verwickelingen verteld. Deze levensbeschouwelijke

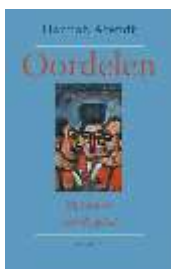
boodschappen zijn verpakt in een spannend verhaal waarin Rama wordt verbannen naar het woud en Sita wordt ontvoerd door een demonenkoning. Maar alles komt toch nog goed door de heldendaden van Rama met steun van de gierenkoning, apenkoning en de berenkoning en hun legers van apen en beren. En koning Rama en koningin Sita regeren hun land daarna duizend jaar op voorbeeldige wijze.

Het boek is niet expliciet filosofisch, maar bevat de Indiase levensfilosofie en levensbeschouwing in de vorm van de rolmodellen die Rama en Sita vertolken. Iedere Hindoe kent dit boek en velen putten er inspiratie uit.

DRIE UILTJES

Hannah Arendt - Oordelen. Het leven van de geest 

Fi18-03, thema Klassieken, Klement, 2016, 240 p. € 24,99.



De term oordelen wordt in de westerse filosofie relatief weinig gebruikt. Als het al gebruikt wordt is het vaak in christelijke filosofie gebruikt die teruggrijpt op de bijbel ("Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt.", Matteüs 7,1) waarbij oordelen eigenlijk altijd vereenzelvigd wordt met veroordelen.

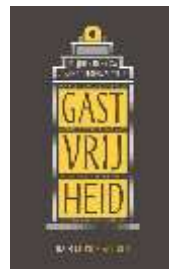
Voor filosoof Hannah Arendt (1906-1975) bevatte de term echter veel meer dan haar in het westerse denken werd toegeschreven. In een gepoogde trilogie getiteld Het leven van de geest (1979) voltooide ze eerste twee werken: Denken en Willen. Het derde boek in deze trilogie moest een boek over oordelen worden, maar Arendt overleed vlak nadat ze de titel van het werk opgetypt had.

De colleges die Arendt voorheen echter gaf over Immanuel Kant, gecombineerd met andere teksten die ze schreef en lezingen die ze gaf, kunnen worden gezien als voorstudies op dit werk. Arendt-vertalers Dirk De Schutter en Remi Peeters voegden enkele van deze teksten samen en zo ontstond de essaybundel Oordelen alsnog. Bij Arendt is oordelen een zeer fundamenteel concept en heeft betrekking op verantwoordelijkheid nemen voor de wereld. Arendt is erg stellig op

dit punt. Oordelen is een essentiële mogelijkheid en kracht van mensen. Hij of zij die verzaakt te oordelen brengt de wereld in gevaar.

Jacques Derrida e.a. - Over gastvrijheid 

Fi18-07, thema Politiek en samenleving, Boom, 2016, 136 p. € 9,95.



Het boekje Over gastvrijheid bevat een rede en een bewerking van twee colleges, die Jacques Derrida in 1996 uitsprak en gaf. Vooral de twee colleges zijn er de oorzaak van, dat de tekst slingert, associatief is. Maar het doel blijft helder: het gaat om het nadenken over gastvrijheid in een wereld, die wellicht minder kosmopolitisch is dan filosoof Kant zou willen.

Het gaat met name om de tegenstelling tussen het zogenaamde natuurrecht, een oerprincipe m.b.t. gastvrijheid (we zouden dit moeten willen vanuit onze ethiek) met daar tegenover onze geformaliseerde leefwereld.

Toch blijft het niet bij associatief en theoretisch denken. Derrida stelt opnieuw het idee van de vluchtstad aan de orde, daarmee aansluitend bij oude tradities en bij Levinas. Zou het idee van de vluchtstad die tegenstelling kunnen opheffen?

N.B. De epiloog in het boekje is geschreven door Anne Dufourmantelle. Ze vertelt daarin over de wijze, waarop zij de colleges van Derrida heeft ervaren. Dat is interessant, omdat zij nieuwe beelden oproept en nieuwe metaforen gebruikt. Maar voor het debat over gastvrijheid minder relevant.

Erik Hoogcarspel - Nagarjuna: Grondregels van de filosofie van het midden 

Fi18-14, thema Oosterse Filosofie, Olive Press, 2011, 202 p. € 22,50.



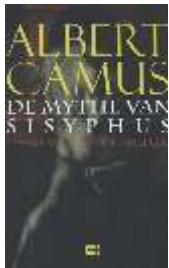
Nagarjuna is een boeddhistisch filosoof uit de tweede eeuw na Christus die zijn filosofie ontwikkelde in de traditie van de hartsoetra die leert dat alle dingen "leeg" zijn. Hij is een sleutelfiguur in het vroege mahayana boeddhisme en probeert een filosofische, niet dogmatische onderbouwing te geven van de

boeddhistische leer.

Dit boek bevat een vertaling van Nagarjana's hoofdwerk, ingeleid en toegelicht door Erik Hoogcarspel. In dit werk probeert de filosoof aan te tonen dat de werkelijkheid niet kan worden gevat in een begripsmatige structuur, omdat mentale voorstellingen niet de plaats kunnen innemen van het ervaren van de werkelijkheid.

Albert Camus - De mythe van Sisyphus. Een essay over het absurde 🌟🌟🌟

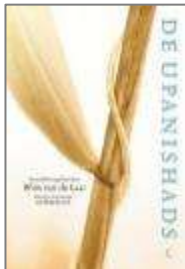
Fi18-06, thema Klassieken, IJzer, 2013, 175 p. € 17,50.



Het centrale thema van *De Mythe van Sisyphus* is het absurde. Volgens Camus is er een fundamenteel conflict tussen hetgeen we van het universum willen (orde zoeken en betekenis geven) en wat we er vinden (vormeloze chaos). Om hiermee om te gaan schetst hij drie wegen: a) of we geloven in God om het leven betekenis te geven; b) of het leven is betekenisloos;

c) of we accepteren de absurditeit van ons bestaan en gaan vanuit dit bewustzijn hartstochtelijk en intens leven. In dit werk pleit Camus voor een levenshouding van vrijheid, opstand en bewust leven. Hij verduidelijkt dit aan de hand van een viertal voorbeelden.

Als geen ander weet Camus de menselijke existentie op de spits te drijven. In 1957 ontving hij de Nobelprijs voor de Literatuur. Volgens Camus heeft het leven van zichzelf geen zin. Daarom botst de mens, die eenheid en helderheid zoekt in de wereld, op de muren van het absurde.



Wim van de Laar - De Upanishads 🌟🌟🌟

Fi18-16, thema Oosterse Filosofie, Nachtwind, 2015, 384 p. € 35,00.

De Upanishads behoren tot de oudste geschriften van de mensheid, daterend van rond 750 VC tot het jaar nul. Het zijn de filosofische teksten uit de Vedische periode. Naast de zuivere schoonheid van de taal, geeft de tekst een visie op het wezen van de mens en

het bestaan in de wereld, een visie die tijdloos is. De tekst is de bakermat van het non-duale denken, de *advaita vedanta*, en van yoga als de weg naar de bevrijding uit de cyclus van het leven.

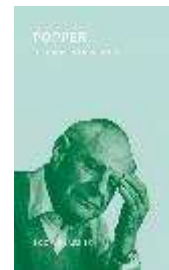
De vertaler geeft aan het eind van het boek een kader aan de inhoud. Het boek heeft stof voor tenminste twee groepsbijeenkomsten.

Jos de Mul - De domesticatie van het noodlot 🌟🌟🌟

Fi18-18, thema Cultuur, Lemniscaat, 2014, 337 p. € 24,95.



Slimme technologie belooft ons de mogelijkheid ons leven steeds beter te beheersen. In de nabije toekomst verwacht men dat zij steeds meer ingezet kan worden ter bevordering van onze gezondheid. Het lijkt erop dat we daarmee het noodlot, zoals dood en ziekte, kunnen afwenden. Jos de Mul, hoogleraar filosofie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, laat zien dat dat past bij onze moderne cultuur. Hij bespreekt hoe wij door de eeuwen heen hebben getracht het noodlot te 'domesticeren'. Hij onderscheidt in de geschiedenis drie 'succesformules,' namelijk: de heroïsche affirmatie die we terugvinden in de klassieke tragedies, de deemoedige acceptatie van het noodlot in het christendom, en de 'afschaffing' van het noodlot met behulp van technologie in de (post)moderne tijd. Hij betoogt dat de technologie ons niet zal helpen het noodlot af te schaffen en dat we het daarom beter met een open gemoed tegemoet kunnen treden. Een diepgaande bespreking van het noodlot waarvoor zeker enkele avonden kan worden gereserveerd.



Karl Popper - De groei van kennis 🌟🌟🌟

Fi18-24, thema Klassieken, Boom, 2002, 278 p. € 27,60.

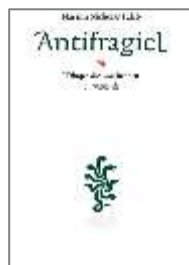
Wanneer geldt een bewering als wetenschappelijke kennis? Waarin onderscheidt dat laatste zich van andere vormen van weten? En waarom zou zij in het bijzonder ons respect verdienen? Dit zijn vragen die minstens sinds de wetenschappelijke revolutie van de 17e eeuw een centrale plaats innemen binnen de filosofie. En in onze tijd van fake news en alternatieve feiten blijken zij nog niet aan relevantie te hebben ingeboet.

Het begin van een antwoord op dit soort vragen kan worden gevonden in het werk van Karl Popper. De Groei van Kennis bestaat uit een aantal naar het Nederlands vertaalde selecties uit Poppers beroemde en ook nu nog vaak aangehaalde *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge* (1963). Hij laat hierin zien dat een theorie slechts wetenschappelijk is als zij falsifieerbaar is, wat wil zeggen dat zij in principe weerlegbaar is door toekomstige observaties. Popper weet zo bijvoorbeeld op overtuigende wijze aan te tonen dat astronomie een wetenschap is, terwijl hij tegelijkertijd astrologie ontmaskert als pseudowetenschappelijk.

Nassim Taleb - Antifragiliteit. Dingen die baat hebben bij wanorde



Fi18-30, thema Dwarsdenken, Nieuwezijds, 2013, 521 p. € 29,95.



Filosoof Taleb was financieel handelaar en zag de financiële terugval van 2008. Geboren in Beiroet zag hij daar de zoveelste herrijzenis uit de as van verwoesting van de stad. De werkelijkheid is ook op natuurlijke wijze tot stand gekomen, via ontstaan en vergaan in de evolutie. Tot de mens zich ging bemoeien met de natuurlijke gang van zaken. Trump's voormalige adviseur Steve Bannon was geïnspireerd door de ideeën van Taleb, die meent dat als we

uitgaan van minder ordening en meer chaos veel zaken beter zullen floreren. Systemen die niet ten onder te gaan aan calamiteiten maar gesterkt overleven, hebben antifragiliteit.

Veel van wat er nu in de USA gebeurt zult u beter kunnen plaatsen na het lezen. Het boek bevat evenwel verrassende gedachten op politiek, sociaal en medisch gebied. En u zult zelfs begrijpen waarom sinaasappelsap ongezond is.

Charles Vergeer - Overspoeld door eindigheid. Inleiding in de metafysica



Fi18-34, thema Metafysica, Damon, 2015, 204 p. € 15,90.

Metafysica is een lastig en omstreken onderdeel van de wijsbegeerte. Ze stelt vragen die boven onze wereld en werkelijkheid uitgaan, vragen ook waarop nauwelijks antwoord is te geven. Wat is de aard van onze

werkelijkheid? Wie zijn wij? Wat moeten we hier? Vanaf Plato dacht de wijsbegeerte dat deze vragen wel zijn te beantwoorden, maar sinds Immanuel Kant weten we dat dat niet meer kan, omdat we niet buiten onszelf kunnen treden. Deze inleiding in de metafysica heeft het karakter van denkoefeningen in het onder woorden brengen van onze wereld en werkelijkheid.



Charles Vergeer, docent filosofie en publicist, leidt ons aan de hand van met name Aristoteles, Kant en Heidegger door de geschiedenis van de metafysica en laat ook zien dat het begrip 'metafysica' steeds een andere betekenis krijgt. Hij pleit voor een 'natuurlijke' metafysica die de dingen zélf laat spreken. Het boek vraagt om geduldige lezing (drie uiltjes) en vergroot de sensitiviteit voor metafysische vragen. Het kan in één of twee avonden besproken.

Verantwoording van de boekenlijst

De aanvulling met nieuwe titels op de boekenlijst 2018-2019 is samengesteld door de Senia-werkgroep filosofie waarvan bij publicatie deel uit maken: Geert de Boer, Agnes Bots, Marianne van Dooren, Bob Hoekstra, Jan Jol, André Kamstra (voorzitter), Ton van Mourik en Ans van der Velden.

Een deel van de leeswijzers is opgesteld door studenten van de Rijksuniversiteit Groningen, de andere door leden van de werkgroep.

Wilt u de werkgroep bereiken, een vraag stellen, een suggestie doen of commentaar doorgeven, stuur dan een e-mail aan filosofie@senia.nl.

Toelichting indeling 'uiltjes' of

De boekenlijst is gerubriceerd op het aantal 'uiltjes', wat houdt dit in?

Eén - uiltje niveau

Hierbij gaat het om boeken die geschikt zijn voor mensen die geïnteresseerd zijn in filosofie maar nog weinig filosofische teksten gelezen hebben. De leesgroep op dit niveau is gebaat bij een mix van boeken, die lang niet allemaal filosofische teksten hoeven te zijn. Deze boeken zijn geschikt voor leesgroepen die een basis willen leggen en daarmee in zichzelf een dieper gaande belangstelling willen wekken voor filosofische vragen.

Twee - uiltjes niveau

Hier gaat het om boeken die geschikt zijn voor mensen die al enige basiskennis van filosofie hebben en tot verdere verdieping willen komen, kortom de gevorderde lezer. De boeken zullen in het algemeen primaire filosofische teksten zijn, maar kunnen ook thema's betreffen die vanuit een filosofisch gezichtspunt worden benaderd.

De 2 uiltjes boeken zijn toegankelijk voor degenen die een algemene basis in de filosofie hebben. Boeken moeten tot verdieping van het inzicht van een of meer onderdelen binnen de filosofie leiden.

Drie - uiltjes niveau

Hier gaat het om boeken voor mensen - de ervaren lezers - die zich al wat langer verdiept hebben in (een bepaald thema binnen de) filosofie en wat 'steviger kost' willen proeven.

Doel van groepen in deze fase is verdere verdieping in het lezen van filosofische teksten en het bespreken van een bepaald filosofisch thema in een interdisciplinaire context.

13 april 2018